

УДК 377.3:316.614:34

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПТНЗ

Надія Розіна,

аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

модель, компоненти, критерії, показники, принципи, підходи, соціально-правова компетентність

Реферат

У даній статті розглядається зміст моделі формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ. Доведено, що модель має включати компоненти, які безпосередньо впливають на ефективність цього формування. Структуру моделі складають: цільовий, організаційно-змістовний, операційно-діяльнісний, аналітико-результативний блоки. Цільовий блок визначає стратегію реалізації моделі. *Організаційно-змістовний* розкриває методологічні підходи (гуманістичний, особистісно-орієнтований, контекстний, діяльнісний, компетентнісний) і принципи (науковості, системності й послідовності, демократичності, гуманності, взаємозв'язку теорії та практики). *Операційно-діяльнісний* характеризується застосуванням етапів, форм, методів і засобів навчальної й позанавчальної діяльності, спрямованої на формування в майбутніх кваліфікованих робітників правових, комунікативних, поведінкових знань, умінь, навичок і досвіду та розкриває методiku формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників в системі навчальної і позанавчальної роботи в ПТНЗ. Етапи методики складають мотиваційний, когнітивний, діялісно-рефлексивний компоненти. Аналітико-результативний блок спрямований на здійснення діагностики формування соціально-правової компетентності на всіх етапах формування завдяки запропонованим компонентам (мотиваційний, когнітивний, діялісно-рефлексивний) та визначених критеріїв і показників: ціннісно-мотиваційного (навчальні мотиви, соціальні установки); когнітивного (правові, соціальні знання); комунікативного (володіння навиками комунікативних стратегій і тактик); поведінкового (протистояння конфлікту, соціально-правова активність, робота в групах).

Постановка проблеми. Одним із основних завдань формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ є науково-методичне обґрунтування моделі: визначення змісту і її структурних компонентів. У дослідженні запропоновано експериментальну модель формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Актуальність дослідження. Визначаючи вимоги до розробки моделі формування соціально-правової компетентності, ми звернулися до праць С. Батишева [1], В. Бикова [2], Л. Даниленко [3], І. Зязюна [5], А. Ашерова [9], А. Новікова [6], Д. Новікова [7], Н. Ничкало [8], В. Ягупова [11].

Створювана модель для більш точного віддзеркалювання особливостей реального об'єкта, процесу має відповідати низці вимог, котрі забезпечуватимуть її успішне використання. Такі вимоги щодо моделювання освітньої діяльності досить повно, на нашу думку, викладено науковцями А. Новіковим і Д. Новіковим [6; 7]. Вони включають певний ступінь погодженості створюваної моделі з освітнім

середовищем, в якому їй належить функціонувати, а також простоту, пов'язану з процесом формалізації у моделюванні. Це відбір більш істотних якостей або характеристик моделі шляхом відкидання менш важливих чи неістотних; адекватність моделі, що означає можливість досягнути за її допомогою поставленої мети педагогічної діяльності. Модель підготовки спеціалістів залежить від змісту навчальних планів, програми та інших документів, за допомогою яких описано й регламентовано процес підготовки у професійно-технічному навчальному закладі. Безпосередньо саму модель необхідно розглядати «як схему для пояснення якогось явища або процесу», як визначає Н. Ничкало [8, с.195].

Модель є знаковою системою, – зазначає В. Ягупов, – «за допомогою якої можна відтворити дидактичний процес як предмет дослідження, показати в цілісності його структуру, функціонування і зберегти цю цілісність на всіх етапах дослідження» [11, с.31]. Стосовно діяльності тих, хто навчається, на думку С. Батишева [1, с. 194], логіка педагогічного процесу відображає процес навчального пізнання: первинне ознайомлення з навчальним матеріалом та його сприйняття, спеціальна робота з його

закріплення та можливість застосування отриманих знань в різноманітних умовах. Діяльність педагога забезпечується такими складовими педагогічного процесу: мотивація і стимулювання пізнавальної діяльності тих, хто навчаються; управління пізнавальною діяльністю тих, хто навчається, в процесі самостійного засвоєння знань; управління вдосконаленням знань і вмінь тих, хто навчаються; управління діяльністю тих, хто навчаються, з застосування знань на практиці та формування навичок і вмінь; аналіз навчальних досягнень тих, хто навчаються. Послідовність запровадження цих складових в педагогічному процесі може бути різноманітною, в залежності від конкретного змісту та мети. С. Батишев стверджує, що завдання педагога – творчо застосувати цю схему педагогічного процесу, знаходити його різноманітні варіанти, найбільш ефективно та творчо обґрунтованими шляхами спрямувати тих, хто навчається, до знань, умінь та навичок, сприяти розвитку їх здібностей.

Необхідно врахувати й те, що педагогічний процес знаходиться в тісному зв'язку із загальнодидактичними принципами професійного навчання, що мають свої специфічні особливості, а саме: відповідність змісту навчання основним напрямкам розвитку науки і техніки, розробка цілісної системи взаємопов'язаних знань, зв'язок навчального матеріалу з майбутньою професійною діяльністю, можливість задоволення пізнавальних інтересів тих, хто навчаються, опора на базові загальноосвітні знання та уміння, інформаційна стабільність та динамічність навчального матеріалу, вибір індивідуальної освітньої траєкторії.

Аналіз наукових підходів до проблеми моделювання показав, що створення та застосування моделі процесу формування тієї чи іншої компетентності в майбутніх спеціалістів науковцями визначається як одна з основних умов ефективності процесу, що вивчається.

Тому, прийнявши за основу висновки науковців, змогли теоретично обґрунтувати розробку моделі формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах та, розкриваючи суть кожного етапу процесу моделювання, отримати зміст моделі

формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників.

Однак, недостатньо досліджені зміст і структура моделі формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ.

Метою даної статті є обґрунтування змісту і структури теоретичної моделі формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу. Розроблена модель розглядається нами з позицій діяльнісного, системного, компетентнісного, контекстного, особистісно орієнтованого, гуманістичного підходів як сукупність закономірних, функціонально пов'язаних компонентів, що складають певну цілісну систему: (цільовий, організаційно-змістовний, операційно-діяльнісний, аналітико-результативний блоки) і забезпечують можливість чітко уявити цілеспрямований педагогічний процес формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Розглянемо більш детально суть кожного з цих блоків (рис. 1).

Цільовий блок визначає інформаційну базу розвитку соціально-правової компетентності, є основою для проектування можливих очікуваних результатів.

Цільовий блок моделі визначає мету (сформованість соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників) і визначає завдання:

– з'ясувати підходи до формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у сучасній педагогічній теорії та практиці;

– теоретично обґрунтувати педагогічні умови і модель формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;

– розробити методiku формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників та через її апробацію експериментально перевірити результативність педагогічних умов;

Цільовий блок забезпечує позитивне ставлення майбутніх кваліфікованих робітників до права, усвідомлення його цінності та необхідності. При цьому слід

розуміти, що для навчання необхідна готовність всіх сфер особистості до формування потреби в знаннях, здібності безконфліктного спілкування, вміння працювати в групі. Також слід заохочувати самостійність, ініціативність, активність майбутніх кваліфікованих робітників, підтримувати їхнє прагнення до успіху та рефлексію.

Організаційно-змістовний блок.

З огляду багатогранних чинників, що сприяють підвищенню ефективності навчального і позанавчального процесу, і враховуючи підходи до поетапного формування соціально-правової компетентності, ми визначили *педагогічні умови* організації навчального і позанавчального процесу, обґрунтовані в попередньому підрозділі: підвищення мотивації до засвоєння правових знань і соціальних установок; використання інноваційних педагогічних технологій у формуванні соціально-правової активності, впровадження навчально-методичного комплексу соціально-правового спрямування в навчальну і позанавчальну діяльність майбутніх кваліфікованих робітників;

Операційно-діяльнісний блок.

Формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ здійснюється під впливом усіх компонентів освітнього процесу як єдиного цілого і включає форми, методи, засоби навчання, представлені в *методиці формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників*.

Розглянемо структурні елементи методики організації навчального і позанавчального процесу. Формами організації навчальної і позанавчальної діяльності є: а) навчальної – урок (повторювально-узагальнювальний; комбінований; вивчення нового матеріалу; перевірки й обліку знань); факультатив та індивідуальні заняття; конференції; семінари, дидактичні ігри; домашня навчальна робота; б) позанавчальної – тренінги, проекти, правові тижні, діяльність органів учнівського самоврядування, волонтерська діяльність.

Методи організації навчальної діяльності сформовані у три групи: перша група методів – *за джерелом* інформації і

сприйняття інформації; *за логікою* передачі і сприйняттям навчальної інформації; за ступенем самостійності мислення під час засвоєння знань; за ступенем керування навчальною діяльністю учнів; друга група методів – методи стимулювання інтересу до навчання; методи стимулювання обов'язку і відповідальності навчання; третя група методів – методи усного контролю; методи письмового контролю; методи лабораторно-практичного контролю.

Як засоби організації навчального і позанавчального процесу використовуємо навчальний посібник «Основи трудового права», словники, хрестоматію «Нове в трудовому законодавстві», технічні засоби навчання, комп'ютери. У методичних матеріалах (таблиці «Критерії сформованості соціально-правової компетентності»; «Рівні сформованості соціально-правової компетентності»; «Завдання для самостійної роботи»; методичні розробки виховних заходів; «Проект у волонтерській діяльності»; «План роботи органів учнівського самоврядування» закладаються можливості організації навчальної і позанавчальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників. Етапами формування соціально-правової компетентності є мотиваційний, когнітивний, діялісно-рефлексивний компоненти.

Мотиваційний компонент проявляється завдяки наявності інтересів і внутрішніх мотивів до майбутньої професійної діяльності, розуміння значущості, цінності та необхідності сукупності правових знань та практичних умінь, навичок, соціально-правової відповідальності, активності і прагнення до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення.

Когнітивний компонент забезпечує розвиток правового мислення, правосвідомості і формування системи правових знань. Правові предметні компетенції Т. Ремех поділяє на когнітивні, практико-поведінкові та аксіологічні. Реалізація когнітивного компонента відбувається внаслідок сформованої когнітивної предметної компетенції і прослідковується в тому, що майбутні кваліфіковані робітники володіють основними поняттями правових дисциплін, можуть їх визначати та використовувати для пояснення нормативно-правових

документів; уміють добувати знання з різних джерел (*підручники, словники, довідники, енциклопедії, нормативно-правові акти*); можуть викласти отриману інформацію в усній і письмовій формі; здійснювати логічні операції з правовою інформацією (*аналізують, порівнюють, систематизують, узагальнюють, роблять висновки*); беруть участь у дискусії на соціально-правову тематику та використовують знання для обґрунтування особистої думки, позиції, наводять аргументи та контраргументи.

Діяльнісно-рефлексивний компонент реалізовується в практико-поведінковій предметній компетенції і полягає в тому, що майбутні кваліфіковані робітники використовують правові теоретичні знання для виконання практичних завдань (*складають таблиці, резюме, заяви*); проводять правовий аналіз ситуацій; складають окремі правові документи (*заяви, договори*); обирають правильні моделі поведінки (*застосовують комунікативні технології*), орієнтуючись на приписи чинного законодавства, реалізують їх для правомірної участі в суспільних, зокрема трудових відносинах; усвідомлюють відповідальність за свою поведінку.

Успішне осмислення та усвідомлення своєї індивідуальності забезпечує майбутнім кваліфікованим робітникам рефлексивність. Рефлексія допомагає сформуванню отриманих результатів, визначити цілі подальшої діяльності. Рефлексивний компонент забезпечує готовність і здатність особистості майбутніх кваліфікованих робітників до постійної самоосвіти і саморозвитку; сприяє розвитку умінь майбутніх кваліфікованих робітників усвідомлено, обґрунтовано й відповідально застосовувати теоретичні знання на практиці, аналізувати систему відносин та орієнтувати на пріоритетне формування діялісно-рефлексивного компонента соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників.

Таким чином, поетапне формування правових знань, умінь і навичок, соціальних установок, соціальної і правової відповідальності та активності майбутніх кваліфікованих робітників простежується в системі компонентів, що взаємопов'язані, доповнюють та збагачують одне одного.

Аналітико-результативний блок представляє критерії (ціннісно-

мотиваційний; когнітивний; поведінковий; комунікативний); вхідне й вихідне діагностування, рівні сформованості (низький; середній; високий).

У педагогічному словнику професійної освіти поняття «критерій» визначається як засіб міркування, ознака, на основі якої проводиться визначення або класифікація чого-небудь, мірило оцінки [10, с.154].

Відомий український вчений-педагог С. Гончаренко поняття «критерій» визначає як «ознаку, на основі якої здійснюється оцінка будь-чого; мірило» [12, с. 245]. Критерій – об'єктивна матеріалізована ознака, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети, кількісна міра деякого явища. Натомість поняття «показник» за своїм обсягом вужче, показник є компонентом, складником поняття «критерій» [4].

За результатами наукового пошуку нами виділено чотири взаємопов'язаних критеріїв формування соціально-правової компетентності: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, комунікативний, поведінковий.

Для визначення ефективності функціонування розробленої моделі удосконалено *критерії сформованості* соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників.

Виділяючи *ціннісно-мотиваційний критерій*, В. Ягупов [11, с.35], виокремив його характеристики, до яких відносить позитивне ставлення до фаху, показниками якого є фахові інтереси; фахові потреби; фахові мотиви; фахові цінності; фахове ставлення до кваліфікації спеціальності.

У дослідженні ми виокремили такі характеристики *ціннісно-мотиваційного критерію*, як: оволодіння майбутніми кваліфікованими робітниками вміннями формувати цілі навчання, професійного розвитку та планувати практичну діяльність під впливом засвоєних соціально-правових знань, мати потребу в отриманні нових знань, а також усвідомлення особистісної та суспільної значущості права, інтерес до всіх складових соціально-правової компетентності та їх використання, наявність мотивів і потреб у її формуванні.

Когнітивний критерій відображає готовність засвоєння правової термінології і понятійного апарату, застосування знань у різних ситуаціях, вчинках, прагнення узагальнювати й аналізувати матеріал, давати оцінку фактам і явищам правової та

соціальної сфери в житті суспільства, усвідомлення значущості правових знань для підготовки майбутньої професійної діяльності, володіння системою цих знань, необхідною та достатньою для успішного її формування.

Комунікативний критерій характеризує володіння навиками комунікації, здатність встановлювати міжособистісні зв'язки, організувати доцільні взаємини в колективі, узгоджувати свої дії з діями оточуючих, вибирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, чітко і ясно викладати думки, переконувати, аргументувати, передавати раціональну та емоційну інформацію, організувати й підтримувати діалог, користуватися вербальними і невербальними засобами передачі інформації.

Поведінковий критерій проявляється у соціально-правовій активності майбутніх кваліфікованих робітників, бажанні брати участь у суспільно-громадській діяльності, проявити свою громадянську позицію, готовності дотримуватися букви закону; здатності протистояти конфлікту та вирішувати його; включення в суспільно-громадську діяльність.

Коротко обґрунтуємо вибір комплексу діагностичних методик. Так, для діагностики особистісних властивостей, що забезпечують мотиваційну складову готовності до формування соціально-правової компетентності, використано методику «Шкала оцінки потреби в досягненні знань» (Ю. Орлов); вивчення мотивів навчальної діяльності учнів, модифіковану А. Реан, В. Якуніним (опитувальний лист); методика Л. Міхельсона, спрямована на визначення досягнутого рівня сформованості комунікативних умінь; діагностика розв'язання конфліктних ситуацій Д. Джонсона і Ф. Джонсона, діагностику вмінь працювати в групі; анкета «Які мотиви спонукають Вас до участі у волонтерській діяльності?»; опитування «Джерела отримання правової інформації».

Аналітико-результативний блок містить рівні сформованості соціально-правової компетентності: низький, середній, високий.

Низький рівень виявляє відсутність сформованих мотивів соціально-правової поведінки, уявлень про правові стосунки; відсутність прагнення поповнювати знання

та готовність використовувати право в практичних соціально-правових ситуаціях; знання правових понять не відповідає програмним вимогам, прояв пасивності до подальшого засвоєння соціально-правових знань; наявність помилок при аналізі нормативно-правових актів і оформленні документів; не сформовані уміння і навички перетворювальної соціально-правової діяльності; присутність негативного соціально-правового досвіду, схильність до правопорушень.

Середній рівень характеризує відсутність стійкої направленості особистості на загальнолюдські цінності, що виражається в пасивному відношенні до порушення закону, необов'язкового виконання норм права оточуючими, порушення прав іншими; недостатньому об'ємі соціально-правових знань, їх поверховості; терплячому ставленні до правопорушень оточуючих; відсутності конкретних знань по процедурі захисту своїх прав, прагненні здобути правові знання та застосовувати їх на практиці у повсякденному житті; обмежених вміннях розв'язувати конфліктні ситуації володіння; прийомами та навичками ефективного міжособистісного спілкування; готовності до колективних форм роботи; слабкій направленості особистості на суспільно-корисну діяльність, що виражається в необхідності дотримання закону; неохочності до серйозного аналізу й передбачення протиправних ситуацій, низькій відповідальності за можливі правопорушення; задовільному регулюванні своєї поведінки в навчальних ситуаціях і в позанавчальній взаємодії з дорослими та однолітками.

Високий рівень показує стійкий інтерес до правових явищ, розуміння цінності правових стосунків у професійній діяльності та повсякденному житті; усталену мотивацію на професійну діяльність і правову поведінку; правові знання в учнів мають систематизований характер, вони чітко уявляють правовий аспект професійної діяльності, готовність до подальшого засвоєння соціально-правових знань, знання соціальних ролей; уміють прогнозувати протиправні ситуації і запобігати їм; досягати поставлених цілей в міжособистісному спілкуванні, вміння протистояти конфліктним ситуаціям;

свідоме виконання громадських і суспільних обов'язків; навички гідної поведінки в будь-якій ситуації; вміння цивілізовано відстоювати свої переконання.

Отже, можна зробити **висновок**, що при дотриманні реалізації педагогічних умов, методики формування соціально-правової

компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, результатом упровадження в професійно-технічних навчальних закладах даної моделі є підготовлені майбутні кваліфіковані робітники зі сформованою соціально-правовою компетентністю.

Література

1. Батышев С. Я. Подготовка рабочих профессионалов / С. Я. Батышев. – М. : АПОБ, 1995. – 243 с.
2. Биков, В. Ю. Технологія розробки дистанційного курсу / В. Ю. Биков, В.М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко [та ін.]. – Київ : Міленіум, 2008. – 324 с.
3. Даниленко Л. І. Інноваційна система підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах кредитно-модульної форми організації навчання: науково-методичний посібник у 2 кн. Кн. 1. / За ред. Л. І. Даниленко. – Київ, 2010. – С.9.
4. Діденко О. В. Сутність, особливості змісту та структури готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з технічними засобами прикордонного контролю / О. В. Діденко, О. Р. Кирилук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – Випуск 34 / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2011. – С. 121–125.
5. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в педагогіці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць / редколег.: І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, Р. С. Гуревич [та ін.]. – Київ, Вінниця, 2000. – С.4-7.
6. Новиков А. М. Новые педагогические проблемы в условиях перехода к постиндустриальному обществу [Текст] / А. М. Новиков // Специалист. – 2005. – №3 – С. 2–8.
7. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типовые случаи) / Д. А. Новиков. – М. : МЗ-Пресс, 2004. – 67 с.
8. Ничкало Н. Г. Проблема формування сучасного виробничого персоналу в Україні: стратегія і перспективи наукових пошуків / Н. Г. Ничкало // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи : зб. наук. пр. / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти НАПН України. – К., 2003. – С. 139-153.
9. Ашеро́в А. Т. Методы и модели обучения студентов компьютерных специальностей эргономической экспертизе трудовой среды / А. Т. Ашеро́в В. В. Мальованая. – Харьков : НТМЛ, 2009. – 152 с.
10. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Пед. думка, 2001. – 514 с.
11. Ягу́пов В. В. Моделювання навчального процесу як педагогічна проблема / В. В. Ягу́пов // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук. метод. журнал / голов. ред. С. Сисоєва. – К., 2003 – Вип. 1. – С. 28-37.
12. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – вид. 2, доп. й випр. – Рівне : Волинські береги, 2011. – 552 с.

Реферат

Модель формирования социально-правовой компетентности будущих квалифицированных рабочих в ПТУЗ

Надежда Розина,

аспирант Института профессионально-технического образования НАПН Украины

КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА:

модель, компоненты, критерии, показатели, принципы, подходы, социально-правовая компетентность

В данной статье рассматривается содержание модели формирования социально-правовой компетентности будущих квалифицированных рабочих в ПТУ. Доказано, что модель должна включать компоненты, которые непосредственно влияют на эффективность этого процесса. Структуру модели составляют целевой, организационно-содержательный, операционно-деятельностный, аналитико-результативный блоки. Целевой блок определяет стратегию реализации модели. Организационно-содержательный раскрывает методологические подходы (гуманистический, личностно-ориентированный, контекстный, деятельностный, компетентностный) и принципы (научности, системности и последовательности, демократичности, гуманности, взаимосвязи теории и практики). Операционно-деятельностный характеризуется применением этапов, форм, методов и средств учебной и внеучебной деятельности, направленной на формирование у будущих квалифицированных рабочих правовых, коммуникативных, поведенческих знаний, умений, навыков и опыта и раскрывает методику формирования социально-правовой компетентности будущих квалифицированных рабочих в системе учебной и внеучебной работы в ПТУ. Этапы методики составляют мотивационный, когнитивный, деятельностно-рефлексивный компоненты. Аналитико-результативный блок направлен на осуществление диагностики формирования социально-правовой компетентности на всех этапах формирования благодаря предложенным компонентам (мотивационный, когнитивный, деятельностно-рефлексивный) и определенных критериев и показателей: ценностно-мотивационного (учебные мотивы, социальные установки); когнитивного (правовые, социальные знания); коммуникативного (владение навыками коммуникативных стратегий и тактик) поведенческого (противостояние конфликта, социально-правовая активность, работа в группах)..

Abstract

Socio-legal competence forming model for future qualified workers in VET schools

Nadiia Rozina,

the Postgraduate student

Institute of vocational education and training of NAPS of Ukraine

KEY WORDS:

model, components, criteria, indicators, principles, approaches, socio-legal competence

This article discusses the skilled workers' social and legal competence content model in vocational schools. It is proved that the model should include components of directly effect on efficiency of a unit. The structure components of the model are: trust, organizational and substantive, operational and active, effective analytical units. The trust unit determines model's strategy. The organizational one reveals substantial methodological approaches (humanistic, student-oriented, context, activity, competence) and principles (scientific, systematic and consistency, democracy, humanity, the relationship of theory and practice). The operational and activity components, characterized by the use of steps, forms, methods and means of educational and extracurricular activities, aimed to develop legal, communicative, behavioral knowledge, skills and experience of future skilled workers and reveal the methodology of their socio-legal competence in the system of training and extracurricular work in VET. The stages methods constitute motivational, cognitive, action-reflective components. The analytic-effective unit is intended to diagnose of socio-legal expertise at all stages of offered components (motivational, cognitive, action-reflective) and defined criteria and indicators, values and motivation (motivation training, social settings); cognitive (legal, social knowledge); communication (possession skills of communication strategies and tactics); behavioral (opposition to the conflict, socio-legal activity, group work).

References

1. Batyishev S. Ya. Podgotovka rabochih professionalov / S. Ya. Batyishev. – M. : APOB, 1995. – 243 s
2. Bykov, V. Yu. Tekhnolohiya rozrobky dystantsiynoho kursu / V. Yu. Bykov, V. M. Kukharenko, N. H. Syrotenko [ta in.]. – Kyiv : Milenium, 2008. – 324 s.
3. Danylenko L. I. Innovatsiyna systema pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh pratsivnykiv na zasadakh kredytno-modul'noyi formy orhanizatsiyi navchannya: naukovometodychnyy posibnyk u 2 kn. Kn. 1. / Za red. L. I. Danylenko. – Kyiv, 2010. – S.9.

4. Didenko O. V. Sutnist', osoblyvosti zmistu ta struktury hotovnosti maybutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do roboty z tekhnichnymy zasobamy prykordonnoho kontrolyu / O. V. Didenko, O. R. Kyrylyuk // Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho. Seriya : Pedahohika ta psykholohiya : zb. nauk. prats'. – Vypusk 34 / Redkol. : V. I. Shakhov (holova) ta in. – Vinnytsya : TOV firma «Planer», 2011. – S. 121–125.
5. Zyazyun I. A. Suchasni dydaktychni modeli i lohika uchinnyya / I. A. Zyazyun // Suchasni informatsiyi tekhnolohiyi ta innovatsiyi metodyky navchannya v pedahohitsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy: zb. nauk. prats' / redkoleh.: I. A. Zyazyun, N. H. Nychkalo, R. S. Hurevych [ta in.]. – Kyiv, Vinnytsya, 2000. – S.4-7.
6. Novikov A. M. Novyye pedagogicheskie problemy v usloviyah perekhoda k postindustrialnomu obschestvu [Tekst] / A. M. Novikov // Spetsialist. – 2005. – #3 – S. 2–8.
7. Novikov D. A. Statisticheskie metody v pedagogicheskikh issledovaniyah (tipovyye sluchai) / D. A. Novikov. – M : MZ-Press, 2004. – 67 s.
8. Nychkalo N. H. Problema formuvannya suchasnoho vyrobnychoho personalu v Ukrayini: stratehiya i perspektyvy naukovykh poshukiv / N. H. Nychkalo // Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity: rezul'taty doslidzhen' i perspektyvy : zb. nauk. pr. / za red. I. A. Zyazyuna, N. H. Nychkalo; Int pedahohiky i psykholohiyi prof. osvity NAPN Ukrayiny. – K., 2003. – S. 139-153.
9. Asherov A. T. Metody i modeli obucheniya studentov kompyuternykh spetsialnostey ergonomicheskoy ekspertize trudovoy sredy / A. T. Asherov, V. V. Malovanaya. – Harkov : NTML, 2009. – 152 s.
10. Pedahohichnyy slovnyk / za red. M. D. Yarmachenka. – K. : Ped. dumka, 2001. – 514 s.
11. Yahupov V. V. Modelyuvannya navchal'noho protsesu yak pedahohichna problema / V. V. Yahupov // Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka : nauk. metod. zhurnal / holov. red. S. Sysoyeva . – K., 2003 – Vyp. 1. – S. 28-37.
12. Honcharenko S. U. Ukrayins'kyy pedahohichnyy entsyklopedychnyy slovnyk / Semen Honcharenko. – vyd. 2, dop. y vypr. – Rivne : Volyns'ki oberehy, 2011. – 552 s.